

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

Пілецька Любомира Сидорівна

**Методичні рекомендації
до написання курсових робіт
із соціальної психології**

Івано-Франківськ
2004

ББК 88.5я73

В–64

Пілецька Л. С. Методичні рекомендації до написання курсових робіт із соціальної психології. – Івано-Франківськ: Видавництво Місто НВ, 2004. – 40с.

У методичних рекомендаціях з'ясовуються особливості організації наукового дослідження при написанні курсових робіт із соціальної психології. Виділено основні етапи роботи над курсовою роботою, над літературними джерелами, описано процедуру захисту та оцінювання курсової роботи, наведена орієнтована тематика курсових робіт. З огляду на це методичні рекомендації стануть в пригоді й тим студентам, які виконують дипломні роботи чи готують різноманітні наукові доповіді, реферати.

Для студентів вищих навчальних закладів спеціальності “Психологія”, викладачів, які керують студентськими науковими роботами.

Рецензенти:

Москалець В. П., доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та експериментальної психології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Литвин-Кіндратюк С. Д., кандидат психологічних наук, доцент, старший науковий співробітник НМЦ “Українська етнопедagogіка і народознавство” АПН України Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Рекомендовано до друку вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

ББК 88.5я73

В–64

© **Пілецька Л. С.**

© **Видавництво Місто НВ**

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Методичні вказівки до написання курсової роботи.....	6
2. Робота з літературними джерелами та їх бібліографічний опис.....	12
3. Порядок захисту та оцінювання курсової роботи.....	16
4. Орієнтована тематика курсових робіт із соціальної психології.....	19
5. Список використаної літератури.....	21
6. Додатки.....	23
Додаток 1. Варіант оформлення титульного листка роботи.....	23
Додаток 2. Взірець оформлення плану курсової роботи.....	24
Додаток 3. Психодіагностичні методики.....	25
Додаток 4. Експрес-діагностика соціальних цінностей особистості (Фетіскін Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М.).....	25
Додаток 5. Експрес-діагностика рівня соціальної ізоляції особистості (Д. Рассел і М. Фергюссон).....	27
Додаток 6. Експрес-діагностика рівня соціальної фрустрованості (Л. І. Вассерман).....	28
Додаток 7. Діагностика комунікативних потенціалів особистості і групи.....	29
Додаток 8. Діагностика комунікативного контролю (М. Шнайдер).....	31
Додаток 9. Визначення інтегративних форм комунікативної агресивності (В. В. Бойко).....	32
Додаток 10. Тест “Який Ви керівник?”.....	37

ВСТУП

Написання курсової роботи є важливим етапом у підготовці фахівців зі спеціальності “Психологія”. Як свідчить практика, підготовка курсової роботи сприяє поглибленню і розширенню системи психологічних знань студентів, розвиває їх дослідницькі навички і вміння, творчі здібності, формує інтерес до самого процесу пізнання.

Студентові при написанні курсової роботи **необхідно:**

- оволодіти категоріальним апаратом із соціальної психології;

- глибоко ознайомитись з науковою літературою з обраної тематики, виявити дискусійні питання та невисвітлене коло проблем;

- показати вміння аргументувати власну точку зору, узагальнювати, систематизувати і аналізувати отримані дані;

- забезпечити необхідний стиль викладу матеріалу, правильно оформити роботу.

Метою курсової роботи є:

- поглиблення і розширення теоретичних знань студентів;

- оволодіння студентами прийомів і навиків самостійної пізнавальної діяльності;

- вироблення у майбутніх фахівців умінь самостійно провадити експеримент, здійснювати аналіз одержаних результатів, формувати узагальнення та висновки, логічно і послідовно їх викладати;

- вироблення вміння захищати підготовлений матеріал (робити доповідь, відповідати на запитання, відстоювати власну думку тощо).

Загальні вимоги до курсової роботи

При аналізі курсової роботи враховується:

- вміння працювати із загальною і спеціальною літературою;
- здатність до абстрагування й синтезу наукового матеріалу;
- творчий підхід до роботи, самостійність викладу думок (узагальнень, висновків, рекомендацій і т. д.)
- вміння використовувати психологічний інструментарій;
- достовірність і переконливість прикладних досліджень;
- обґрунтованість висновків і узагальнень;
- науково-практична цінність роботи.

1. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи передбачає *ряд етапів*:

1. Вибір та затвердження теми курсової роботи.
2. Проект плану курсової роботи.
3. Складання бібліографії загальної та спеціальної літератури, що стосується теми.
4. Опрацювання наукових джерел.
5. Дослідно-прикладна робота.
6. Оформлення результатів дослідження (таблиці, схеми, графіки та ін.).
7. Загальне оформлення роботи.
8. Подання роботи на рецензування.
9. захист курсової роботи.

Вибір проблеми дослідження є важливим етапом у написанні курсової роботи, від чого значною мірою залежить сама якість виконання дослідження. Тематика курсових робіт розробляється на кафедрі викладачами, що читають навчальні курси, з яких (згідно з навчальним планом) виконується курсова робота. Студенти можуть обрати відповідно до актуальності та кола своїх наукових інтересів ту чи іншу тему із запропонованого переліку або запропонувати свій варіант теми курсової роботи.

Після обговорення і затвердження теми студент самостійно розробляє *план роботи*, обмірковує хід та процедуру її виконання.

Курсова робота може носити реферативний або ж дослідницький характер. У першому випадку вона має теоретичне спрямування і пишеться на основі аналізу та узагальнення ряду літературних джерел (монографій, статей, методичних рекомендацій тощо). У другому випадку студент використовує як науково-методичну літературу, так

і свої спостереження та факти, результати експериментів, висуває власні гіпотези та завдання. Курсова робота такого типу повинна містити теоретичну частину (орієнтовно 40% загального обсягу), аналіз і узагальнення наукових даних та висновки.

Вимоги до оформлення курсової роботи. За об'ємом робота повинна мати біля 1 друкованого аркуша (24 с.), але не більше 35 с., надрукована на комп'ютері (гарнітура Times New Roman Сур, 1,5 інтервалу) або друкарській машинці (через 2 інтервали) на білому аркуші паперу формату А4, містити 28-30 рядків на сторінці. Кожна сторінка має поля: зверху, знизу – не менше 20 мм, зліва – не менше 30 мм, справа – не менше 10 мм, абзацний відступ дорівнює п'яти знакам (1,25 мм).

Мова курсової роботи, яка відображає науковий стиль викладу матеріалу, повинна характеризуватися професіоналізмом, що передбачає оперування понятійним апаратом соціальної психології. Своєрідність мови наукового дослідження полягає в тому, що їй притаманні такі звороти, як “ми стверджуємо”, “ми дійшли до наступного висновку” тощо. Важливу роль відіграють такі мовленнєві конструкції, як “по-перше”, “по-друге”, “аналіз наукової літератури показав”, “учені виокремлюють” і ін. Важливо звертати увагу і на таку одиницю тексту, як абзац, у якому можна викласти дві-три думки, що стосуються одного предмета або його ознаки, якщо при цьому його об'єм не перевищує однієї сторінки. Курсова робота повинна бути написана державною мовою.

Структура курсової роботи. Курсова робота повинна містити:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;

- основну частину;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідністю).

Вимоги до змісту курсової роботи. *Титульний аркуш* курсової роботи оформляється згідно існуючих вимог (див. додаток1).

Зміст подають на початку курсової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів, а також вступу, висновків до розділів та загальних висновків, додатків, списку використаної літератури.

У **Вступі** розкривається сутність і стан розробки наукової проблеми, її значущість, підстави та вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження, розкривається мета, завдання, методи дослідження, його значення. При цьому використовують такі підпункти і в такому порядку:

– **Актуальність теми.** Шляхом критичного аналізу та порівняння з існуючими дослідженнями в даній галузі обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Достатньо кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми або наукового завдання.

– **Мета і завдання дослідження.** Загальна мета повинна бути чітко сформульована і зрозуміла студенту. Вона може бути деталізована шляхом виділення декількох завдань. Студент повинен розуміти зв'язок між ними. Наприклад, тема курсової роботи – “Психологічні бар’єри спілкування у структурі взаємин “вчитель – учень””. Загальна мета – дати психологічну характеристику бар’єрів спілкування у структурі взаємин “вчитель – учень”. Часткові завдання:

а) виокремити джерела і види психологічних бар'єрів спілкування між учителями й учнями; б) визначити роль особистісних властивостей учителів та учнів у виникненні психологічних бар'єрів; в) накреслити шляхи оптимізації міжособистісного спілкування на рівні “учитель – учень”.

– **Об'єкт дослідження** – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення.

– **Предмет дослідження** міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження.

– **Методи дослідження.** Подається перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно, визначаючи, що саме досліджувалося тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

– **Структура та обсяг роботи.** Вказується на кількість сторінок та загальну структуру роботи.

– **Основна частина** курсової роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починається з нової сторінки. Основному тексту може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку і обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

У розділах основної частини подають:

– огляд літератури за темою та вибір напрямів дослідження;

- виклад загальної методики і основних методів дослідження;
- експериментальну частину та методику досліджень;
- відомості про проведені теоретичні й експериментальні дослідження;
- аналіз і узагальнення результатів досліджень.

В огляді літератури студент окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи вчених, студент повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Слід уникати надмірного теоретизування при описі наукової літератури, тому студент повинен будувати теорію питання з урахуванням прикладних цілей і завдань дослідження.

Експериментальна частина та методика дослідження має на меті: а) перевірити правильність отриманих теоретичних висновків; б) визначити шляхи й напрямки вдосконалення тих соціально-психологічних процесів та явищ, які досліджуються.

Вимоги до впроваджуваних методик:

- 1) відповідність меті й предмету дослідження;
- 2) обов'язкова перевірка даних на репрезентативність, надійність, об'єктивність та валідність;
- 3) інструкція з проведення дослідження не повинна допускати подвійного тлумачення її змісту.

Основну частину доцільно доповнювати таблицями, графіками, рисунками тощо. Щодо тих матеріалів, які за обсягом не можуть увійти до неї, їх оформлюють як додатки. Використання такого матеріалу потребує його роз'яснення, аргументації, а також відповідних висновків. Результати наукових даних, зафіксовані у таблицях, рисунках, підлягають обов'язковій нумерації (табл.1,

схема2, рис.4 та ін.); початок рахунку йде від центральної частини роботи, продовжується і закінчується додатками.

Висновки – це завершальна частина курсової роботи. У ній автор перераховує основні положення, які викладаються і доводяться в роботі. Висновки повинні бути лаконічні і змістовні. У них виявляється здатність студента до абстрагування, аналізу й синтезу наукового матеріалу. Висновки повинні вивести найширші узагальнення як із теоретичних положень, так і з експериментально-прикладної частини, у них дається оцінка можливостей подальших наукових і прикладних розробок з теми дослідження.

Література. Об'єм даної частини не обмежується. До списку літератури повинні ввійти всі джерела, які були використані й опрацьовані під час роботи студента над дослідженням.

Додатки. Обсяг додатків необмежений. У додатки доцільно винести таблиці, схеми, графіки, методики, суть яких викладається в тексті курсової роботи. Сюди відносять також анкети, опитувальники, тестові методики, результати експерименту, моделі та ін.

2. РОБОТА З ЛІТЕРАТУРНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ ТА ЇХ БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС

Для складання бібліографії з теми наукової роботи студент використовує наявні в бібліотеках *систематичні* каталоги, у яких назви творів розташовані за галузями знань; *алфавітні* каталоги, в яких картки розташовані в алфавітному порядку за прізвищами авторів чи назвами праць; *предметні* каталоги, що містять назви творів з конкретних проблем і спеціальностей, а також різноманітні бібліографічні довідникові видання. Для підбору періодичної літератури слід звертатися до покажчиків статей, опублікованих протягом календарного року і розміщених здебільшого у кінці останнього номера журналу за кожен рік видання.

Список використаної літератури розміщується наприкінці курсової роботи. Перелік літературних джерел складається згідно українського алфавіту. Назва джерел подається мовою оригіналу. У списку використаної літератури повинні бути тільки ті джерела, які дійсно використовувалися автором (не менше 20).

Посилання на літературу робиться тоді, коли в тексті використовуються цитати чи вислови, викладаються думки автора, наводяться цифри, схеми, таблиці чи інший ілюстративний матеріал з певного джерела тощо. Наприклад: *“Оскільки сучасна людина сприймає себе і як продавця, і як товар для продажу на ринку, її самооцінка залежить від умов, їй невідвладних”* [11, 75]. Це означає, що наведена цитата взята із сімдесять п'ятої сторінки джерела, яке у списку літератури розміщене під номером 11 (у даному випадку з монографії Фромм Э. Человек для себя / Пер. с англ. и послесл. Л. А. Чернышовой. – Мн.: Коллегиум, 1992). У тому випадку, коли джерело описується в цілому,

то в дужках зазначається лише його номер за списком, наприклад [12]. Якщо ж співзвучні ідеї є в декількох працях, то на них також роблять посилання, наприклад: [12; 14; 16], що свідчить про використанні джерела, які у списку використаних джерел розміщені під вказаними номерами.

Взірці оформлення бібліографії у списку використаних джерел представлені у таблиці 1.

Таблиця 1.

Взірці оформлення бібліографії у списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Монографії (один, два або три автори)	Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навч. посібник. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 695с. Чмут Т. К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування: Навч. посібник. – К.: Вікар, 2002. – 223с. Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика личности и малых групп. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 490с.
Монографії (чотири автори)	Основы создания гибких автоматизированных производств / Л. А. Пономаренко, Л. В. Адамович, В. Т. Музычук, А. Е. Гридасов / Под ред. Б. Б. Тимофеева. – К.: Техника, 1986. – 144с.
Монографії (п'ять та більше авторів)	Системный анализ инфраструктуры как элемент народного хозяйства / Белоусова Н. И., Вишняк Е. Й. и др. – М.: Экономика, 1981. – 62с.

Багатотомні видання	История русской литературы: В 4-х т. / АН СССР. – М.: 1982. – Т.3. Рассвет реализма. – 876с.
Перекладні видання	Гроссе Э., Вайсмангель Х. Химия для любознательных / Пер. с нем. – М.: Химия, 1980. – 392с.
Збірники наукових праць	Філософія, соціологія, психологія: Зб. наук. праць. – Івано-Франківськ: Плай, 1999. – Вип.3. – Ч.1. – 336с.
Словники	Психологический словарь / Под. ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова. – М.: Педагогика-Пресс, 2001. – 440с.
Складові частини книги	Пономаренко Л. А. Организующая система // Автоматизация технологических процессов в прокатном производстве. – М.: Metallurgia, 1979. – С.141-148.
Складові частини збірника	Овсянецька Л. П. До проблеми психологічної сутності домагань особистості // Філософія, соціологія, психологія: Зб. наук. праць. – Івано-Франківськ: Плай, 1999. – Вип.3. – Ч.1. – С. 55-63.
Складові частини журналу	Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління як сфера психологічної науки: сучасний погляд на проблему // Психологія і суспільство. – 2000. – №2. – С. 107-111.
Складові частини енциклопедії	Доматовский Ю. А. Электромобиль // БСЭ. – М., 1988. – Т.30. – С.72.
Тези доповідей	Пономаренко Л. А., Жучкова И. В. Оптимальное назначение приоритетов или организации доступа в локальных

	вычислительных сетях // Труды международ. конф. “Локальные вычислительные сети”. – Т.1. – Рига: АН Латвии, 1988. – С.149-153.
Дисертації	Федик О. В. Формування здібностей до тренерської діяльності у майбутніх учителів фізичної культури: Дис. ... канд. псих. наук: 19.00.07 / Прикарпатський університет ім. В. Стефаника. – Івано- Франківськ, 2003. – 185с.
Автореферати дисертацій	Возняк Л. С. Психологічні особливості професійної підготовки майбутніх спеціалістів до управлінської діяльності: Автореф. дис. ... канд. псих. наук: 19.00.05 / КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2000. – 19с.

3. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ТА ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Остаточний варіант курсової роботи подається на рецензію науковому керівнику не менш, як за місяць до початку наступної екзаменаційної сесії для того, щоб науковий керівник мав змогу ознайомитися з матеріалом роботи й допустити її до захисту. Студент, одержавши роботу після рецензування, виправляє вказані недоліки й готується до захисту.

Захист курсової роботи відбувається публічно в присутності студентів даної групи, зацікавлених осіб, наукового керівника та 2-3-х викладачів кафедри. Вступне слово надається студентові, який у своєму виступі (до 10 хв.) повинен висвітлити наступні моменти:

- що спонукало вибрати саме цю тему;
- яка мета і завдання дослідження;
- які методи використовувалися для розв'язання поставлених завдань;
- яка література виявилася найбільш змістовною та цікавою;
- висновки і результати дослідження;
- особистий внесок автора у розв'язання поставлених проблем.

Студенту задаються запитання, на які він повинен відповісти, а потім науковий керівник дає коротку характеристику роботи.

Комісія за результатом захисту виставляє остаточну оцінку. При оцінюванні враховується:

- рівень опанування основними проблемами теми, володіння соціально-психологічними категоріями і термінологією;

- обґрунтування актуальності проблеми, формування мети та завдань дослідження;
- відображення у змісті основних проблемних моментів;
- використання достатньої кількості теоретичних джерел, їх аналіз та цитування;
- вміння робити відповідні висновки та узагальнення;
- самостійність у розробці теми та використанні методів дослідження;
- виклад матеріалу: логічність, послідовність, підкріплення теоретичних положень прикладами з практики;
- мова курсової роботи, стиль, оформлення.

Досвід керівництва курсовими роботами показує, що типові помилки студентів можна об'єднати в окремі групи:

1. Недоліки, пов'язані з теоретичним та практичним рівнем курсової роботи. Теоретичні положення не підкріплюються конкретними прикладами і фактами, використовуються застарілі дані, немає зв'язку між теоретичною і практичною частиною роботи.

2. Недоліки, пов'язані з порушенням певних вимог щодо структури роботи. Це насамперед відсутність якоїсь складової частини, їх непропорційність, порушення їхньої послідовності.

3. Недоліки, що відносяться до форми викладу матеріалу. Сюди належать випадки, коли текст курсової роботи частково або повністю переписаний із підручників, навчальних посібників, інтернет-статей з незначним перефразуванням, коли в роботі є окремі, нічим не виправдані повторення і суперечливі положення. Іноді у тексті курсової роботи зустрічається художній стиль викладу матеріалу, граматичні помилки.

4. Недоліки, пов'язані з неправильним оформленням. Сюди можна віднести випадки неправильного оформлення

титольної сторінки роботи, неправильні посилання на бібліографічні джерела тощо.

У результаті захисту курсової роботи виставляються оцінки.

Оцінка **“відмінно”** – коли студент вільно володіє проблемою, здійснив самостійний аналіз опрацьованого матеріалу, використав широке коло наукової літератури (монографій, статей, перекладних видань), проявив високий рівень теоретичних узагальнень, а робота виконана з дотриманням усіх необхідних вимог.

Оцінка **“добре”** – виставляється тоді, коли студент в цілому добре виконав курсову роботу, але допускає неточності у трактуванні окремих понять, відчуває певні труднощі в теоретичному узагальненні матеріалу, не використав достатньо літературних джерел.

Оцінка **“задовільно”** – виставляється у тому випадку, коли студент орієнтується в обраній темі, але не може самостійно зробити висновки, пов'язати теоретичні узагальнення з практикою, не може логічно викласти проблему, не усунув повністю недоліків, виявлених у рецензії.

Оцінка **“незадовільно”** – виставляється тоді, коли студент навіть при наявності допущеної до захисту курсової роботи не орієнтується в проблемі, не опанував навіть мінімум наукової літератури, не знає матеріалу курсової. Незадовільна оцінка з курсової роботи дає підстави не допустити студента до складання семестрових іспитів. У цьому випадку обирається нова тема і вся робота виконується спочатку.

4. ОРІЄНТОВАНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

1. Вплив засобів масової комунікації на агресивність сучасних підлітків.
2. Соціально-психологічні особливості національної ідентичності українців.
3. Особливості попередження симптомів професійного вигорання у сфері “людина – людина”.
4. Вплив студентської групи на успішність професійної підготовки спеціалістів.
5. Студентська група як чинник формування статусу і престижу особистості.
6. Соціально-психологічні особливості соціалізації особистості на етапі професійної підготовки майбутніх спеціалістів.
7. Розвиток соціально-психологічних досліджень в Україні.
8. Формування ціннісних орієнтацій, життєвих планів та установок старшокласників.
9. Вплив комунікативних бар’єрів спілкування на ефективність взаємодії в навчальному процесі.
10. Психологічні механізми сприймання людей в процесі спілкування.
11. Соціально-психологічний аналіз проблеми конформізму і конформності.
12. Соціально-психологічні аспекти впливу на людину в процесі спілкування.
13. Вплив референтної групи на становлення особистості.
14. Керівництво і лідерство в малих соціальних групах.
15. Психологічні особливості адаптації молоді до умов ринку.

16. Роль психологічної служби в оптимізації навчально-виховного процесу.
17. Вплив стилю керівництва на ефективність управлінської діяльності керівника.
18. Конкуренція і конфлікт: зміст та особливості взаємодії.
19. Психологічні особливості ділового спілкування.
20. Роль методів активного навчання у підвищенні соціальної компетентності особистості.
21. Вплив психологічного клімату на ефективність функціонування організації.
22. Вплив атрибуції на процес соціальної перцепції.
23. Чутки як вид неформальних комунікацій.
24. Вплив професійно-функціональних ролей на професійне становлення та особистісний розвиток працівників організацій.
25. Психологічний аналіз конкуренції як виду взаємодії.
26. Психологічна характеристика основних видів конфліктів.
27. Психологічні умови попередження конфліктів в організації.
28. Психологія влади.
29. Мода як масове соціально-психологічне явище.
30. Проблема взаємодії еліти і маси.
31. Міжособистісні стосунки на рівні “вчитель – учень”.
32. Соціально-психологічні особливості натовпу.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреева Т. М. Социальная психология: Учебн. для вузов. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 376с.
2. Бабаев Б. Д. Как работать над диссертацией. – Иваново: ИГУ, 1989. – 32с.
3. Бурлака Я. І., Шпак О. Т., Падалка О. С. Про підготовку курсових і дипломних робіт з педагогіки студентами педагогічних інститутів: Метод. рекомендації. – К., 1989. – 37с.
4. Кіндратюк Б. Д., Козак Б. З. Як підготувати курсову та дипломну роботу із психолого-педагогічних дисциплін: Методичні рекомендації для студентів університету. – Івано-Франківськ: Плай, 1993. – 20с.
5. Курсові роботи з психології: Методичні рекомендації до їх написання, оформлення і захисту для денної і заочної форми навчання / Упор. Дідора М. І. – Тернопіль, 2000. – 28с.
6. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічних досліджень. – К.: НДП, 1990. – 240с.
7. Научно-исследовательская работа студентов / Под. ред. М. Г. Сачека. – Минск: Высшая школа, 1989. – 108с.
8. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2003.
9. Овсянецька Л. П. Методика написання дипломної роботи із соціальної психології: Методичні рекомендації для студентів. – Івано-Франківськ: Плай, 1996. – 11с.
10. Практикум по возрастной и педагогической психологии: Учебное пособие для студентов пединститутов / А. А. Алексеев, И. А. Архипова, В. Н. Бабий и др. – М.: Просвещение, 1987. – 255с.
11. Рабочая книга социолога / Под. ред. Г. В. Осипова. – М.: Наука, 1983. – 477с.

12. Скульський Р. П. Як працювати над рефератом з педагогіки: Метод. рекомендації. – Івано-Франківськ, 1984. – 24с.

13. Дипломные работы в педагогических вузах: Учебное пособие для студентов пединститута / Н. А. Сорокин. – М.: Просвещение, 1986. – 128с.

14. Довідник здобувача наукового ступеня: Зб. нормат. док. та інформ. матеріалів з питань атестації наук. кадрів вищої кваліфікації / Упор. Ю. І. Цеков. – К.: Ред. “Бюлетень ВАК”, 2003. – 69с.

15. Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2002. – 490с.

6. ДОДАТКИ

Додаток 1

Варіант оформлення титульного листка роботи

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Філософський факультет

Кафедра соціальної психології

Курсова робота

*Згуртованість студентської групи як чинник
ефективності професійної підготовки майбутніх
менеджерів-економістів*

Виконала:
студентка групи ПС–31
Лисенко К.
Науковий керівник:
канд. псих. наук, доцент
Абдюкова Н. В.

Івано-Франківськ
2004

Додаток 2

Взірець оформлення плану курсової роботи

Вступ.

Розділ 1. Теоретичні передумови дослідження згуртованості студентської групи у процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів.

1.1. Згуртованість студентської групи в контексті дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

1.2. Психологічні особливості динамічних процесів у студентській групі.

1.3. Взаємовплив згуртованості студентської групи та ефективності професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів.

Висновки до першого розділу.

Розділ 2. Експериментальне дослідження феномену згуртованості студентської групи як чинника ефективності професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів.

2.1. Організація та основні методи дослідження.

2.2. Тенденції прояву згуртованості студентської групи в реальній практиці професійної підготовки майбутніх менеджерів економістів.

2.3. Шляхи оптимізації процесу професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів.

Висновки до другого розділу.

Висновки.

Список використаних джерел.

Додатки.

Додаток 3 Психодіагностичні методики

В експериментальній частині курсової роботи найчастіше піддаються діагностиці соціально-психологічні особливості особистості, групова композиція, комунікативні потенціали особистості й групи, психологічний клімат у малих групах, міжособистісні конфлікти.

Запропоновані психодіагностичні методики допоможуть студентові в якісному проведенні дослідно-експериментальної роботи.

Додаток 4 Експрес-діагностика соціальних цінностей особистості (Фетіскін Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М.)

Мета: Методика сприяє виявленню особистих, професійних і соціально-психологічних орієнтацій і може бути корисна як при виборі характеру роботи, так і при оцінці працівника в процесі найму й атестації кадрів.

Інструкція: Нижче пропонується 16 тверджень. Оцініть для себе значущість кожного з них у балах за схемою: 10 (неважливо), 20, 30 ... 100 (дуже важливо).

Опитувальник

1. Захоплююча робота, яка приносить задоволення.
2. Високооплачувана робота.
3. Вдале одруження.
4. Знайомство з новими людьми, соціальні заходи.
5. Залучення до громадської діяльності.
6. Релігія.
7. Спортивні вправи.

8. Інтелектуальний розвиток.
9. Кар'єра.
10. Красиві машина, одяг, будинок і т. ін.
11. Коло сім'ї.
12. Близькі друзі.
13. Робота на добровільних засадах в некомерційних структурах.
14. Медитація, роздуми, молитви і т. ін.
15. Здорова збалансована дієта.
16. Читання освітньої літератури, перегляд освітніх програм, самовдосконалення і ін.

Обробка та інтерпретація результатів. Розподіліть бали згідно з таблицею (цифри в розділах – номери відповідних суджень).

Професійні	Фінансові	Сімейні	Соціальні	Суспільні	Духовні	Фізичні	Інтелектуальні
1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	16
Сума	Сума	Сума	Сума	Сума	Сума	Сума	Сума

Чим більше підсумкове число балів у кожному розділі, тим більшу цінність представляє для Вас даний напрям. При цьому чим ближче один до одного значення у всіх восьми розділах, тим різностороннішою людиною Ви є.

Додаток 5
Експрес-діагностика рівня соціальної ізолюваності
особистості (Д. Рассел і М. Фергюссон)

Інструкція: Вам пропонується ряд суджень. Розгляньте послідовно кожне і оцініть з погляду частоти їх прояву у вашому житті за допомогою чотирьох варіантів відповідей: “часто” (3 бали); “інколи” (2 бали), “рідко” (1 бал), “ніколи” (0 балів). Вибраний варіант відмітьте відповідною цифрою.

Опитувальник

1. Я нещасливий, коли займаюся справами на самоті.
2. Мені ні з ким поговорити.
3. Для мене важко бути таким самотнім.
4. Мені бракує спілкування.
5. Я відчуваю, що ніхто справді не розуміє мене.
6. Я часто перебуваю в очікуванні, що люди напишуть чи зателефонують мені.
7. Немає нікого, до кого я міг би звернутися.
8. Я зараз більше ні з ким не близький.
9. Ті, хто мене оточує, не поділяють мої погляди й інтереси.
10. Я відчуваю себе покинутим.
11. Я не здатен розкріпачуватися і спілкуватися з тими, хто мене оточує.
12. Я відчуваю себе дуже самотнім.
13. Мої соціальні стосунки і зв'язки поверхові.
14. Я сумую за веселою компанією.
15. Насправді ніхто як слід не знає мене.
16. Я відчуваю себе ізолюваним від інших.
17. Я нещасний від того, що всіма відкинутий.
18. Мені важко заводити друзів.
19. Я відчуваю себе виключеним з життя й ізолюваним іншими.
20. Люди – навколо мене, але ніхто не зі мною.

Обробка результатів. Підраховується набрана за всі відповіді сума балів. Максимально можливий показник соціальної ізольованості – 60 балів.

Інтерпретація: 41-60 балів – відповідає високій мірі соціальної ізольованості, середній – 21-40 балів, низькій – 0-20 балів.

Додаток 6
Експрес-діагностика рівня соціальної фрустрованості
(Л. І. Вассерман)

Інструкція. Вам пропонується опитувальник, котрий фіксує міру вашої невдоволеності соціальними досягненнями в основних аспектах життєдіяльності. Прочитайте кожне запитання і вкажіть найбільш адекватну відповідь в цифрах: повністю задоволений (0 балів), скоріше задоволений (1 бал), важко відповісти (2 бали), скоріше незадоволений (3 бали), цілком незадоволений (4 бали).

Опитувальник

Чи задоволені Ви...

1. Своєю освітою.
2. Взаємовідносинами з колегами по роботі (навчанню).
3. Взаємовідносинами з адміністрацією на роботі.
4. Взаємовідносинами з суб'єктами своєї професійної діяльності (пацієнти, клієнти, учні і под.).
5. Змістом своєї роботи в цілому.
6. Умовами професійної діяльності (навчання).
7. Своїм становищем у суспільстві.
8. Матеріальним становищем.
9. Житлово-побутовими умовами.
10. Стосунками з чоловіком (дружиною).
11. Стосунками з дітьми.
12. Стосунками з батьками.

13. Ситуацією в державі.
14. Стосунками з друзями, найближчими знайомими.
15. Сферою послуг і побутового обслуговування.
16. Сферою медичного обслуговування.
17. Проведенням дозвілля.
18. Можливістю проводити відпустку.
19. Можливістю вибору місця праці.
20. Своїм способом життя в цілому.

По кожному пункту визначається (в балах) рівень фрустрованості. Вираховується набрана сума балів і ділиться на 20 (число запитань).

Інтерпретація результатів.

Якщо піддослідний набирає 3,5-4 бали, то у нього досить високий рівень соціальної фрустрованості; 3,0-3,4 бали – підвищений рівень фрустрованості; 2,5-2,9 бали – помірний рівень фрустрованості; 2,0-2,4 бали – невизначений рівень фрустрованості; 1,5-1,9 бали – занижений рівень фрустрованості; 0,5-1,4 бали – дуже низький рівень; 0-0,5 бала – фрустрованість відсутня або майже відсутня.

Додаток 7

Діагностика комунікативних потенціалів особистості і групи

Комунікативна компетентність особистості з позиції соціальної психології є важливою характеристикою людини і, на думку М. М. Обозова, за своєю суттю може бути визначена у двох аспектах – як орієнтованість особистості в різноманітних ситуаціях спілкування, базована на знаннях і емоційному досвіді, і як здатність ефективно взаємодіяти з оточуючими завдяки розумінню себе та інших при постійній зміні психічних станів, міжособистісних стосунків і умов

соціального середовища. Комунікативну компетентність не можна вважати константною особистісною характеристикою і представляти її як замкнений індивідуальний досвід. Комунікативна компетентність зростає в міру засвоєння особистістю культурних, соціально-моральних еталонів і закономірностей соціального життя в його розвитку і поліваріантній зміні.

У зв'язку з цим дослідження комунікативної компетентності може здійснюватися за такими напрямками:

1. Визначення комунікативних потенціалів особистості і узагальнених показників малої групи. Діагностика потенціалів комунікативної компетентності у цьому аспекті може здійснюватися за допомогою таких методик: визначення комунікативно-характерологічних особливостей особистості, комунікативної соціальної компетентності, комунікативної толерантності, психічної стійкості в міжособистісних стосунках, низької імпульсивності, агресивності, конфліктності і т. ін.

2. Діагностика міри розвитку соціально цінних комунікативних якостей і досвіду. Емпатія, прийняття інших, доброзичливість та ін.

3. Оцінка сформованості комунікативного контролю на різних стадіях спілкування: встановлення контакту, особистісної орієнтації, вирішення проблеми і виходу з контакту.

4. Визначення стратегій конструктивності / деструктивності поведінки в конфліктно-стресових ситуаціях.

5. Діагностика комунікативної ефективності в різних видах діяльності особистості і групи.

Додаток 8
Діагностика комунікативного контролю
(М. Шнайдер)

Призначення. Методика призначена для вивчення рівня комунікативного контролю. Згідно з М. Шнайдером, люди з високим комунікативним контролем постійно слідкують за собою, добре обізнані, де і як себе поводити, керують своїми емоційними проявами. Разом з тим вони відчують значні труднощі в спонтанності самовираження, не люблять непрогнозованих ситуацій. Люди з низьким комунікативним контролем безпосередні і відкриті, але можуть сприйматися оточуючими як надто прямолінійні і нав'язливі.

Інструкція. Уважно прочитайте 10 суджень, котрі відображають реакції на деякі ситуації спілкування. Кожне з них оцініть як правильне (П) або неправильне (Н) стосовно себе, поставивши навпроти кожного пункту відповідну літеру.

Опитувальник

1. Мені важко наслідувати інших людей.
2. Я міг би зіграти дурня, щоб привернути увагу інших людей.
3. З мене міг би вийти непоганий актор.
4. Іншим людям деколи важко здається, що мої переживання глибші, ніж це є насправді.
5. У компанії я нерідко перебуваю в центрі уваги.
6. У різних ситуаціях у спілкуванні з іншими людьми я часто поведжуся по-різному.
7. Я можу відстоювати тільки те, у чому щиро переконаний.
8. Щоб бути першим у стосунках з людьми і у справах, я часто буваю таким, яким мене хочуть бачити.
9. Я можу бути товариським з людьми, які мені неприємні.

10. Я не завжди такий, як здаюся.

Обробка та інтерпретація результатів. По одному балу зараховується за відповідь “Н” на питання 1, 5, 7 і за відповідь “П” на всі решту запитань. Підраховується сума балів.

0-3 бали – низький комунікативний контроль; висока імпульсивність у спілкуванні, відкритість, розкованість, поведінка мало змінюється залежно від ситуації спілкування і не завжди співвідноситься з поведінкою інших людей.

4-6 балів – середній комунікативний контроль; у спілкуванні безпосередній, щирий у стосунках з людьми, проте стриманий в емоційних проявах, співвідносить свої реакції з поведінкою оточуючих людей.

7-10 балів – високий комунікативний контроль; постійно слідкує за собою, керує своїми емоціями.

Додаток 9

Визначення інтегративних форм комунікативної агресивності (В. В. Бойко)

Призначення. Відмінністю даної методики є не тільки доступність, але й широта та інтегративність діагностичного діапазону. Вона дозволяє визначити, окрім тонких форм проявів агресивності, і потреби в ній, і міру агресивного зараження, і здатність до гальмування, і способи переключення агресивності.

Інструкція. У бланку для відповідей поряд із номером судження проставте свої відповіді – “так” або “ні”.

Опитувальник

1. Часом я раптово “вибухаю” злістю, гнівом.
2. Якщо я бачу, що моє роздратування або злість передається іншим, то зазвичай я негайно беру себе в руки.

3. Щоб звільнитися від накопиченої люті, я придумав свій особливий ритуал: періодично б'ю подушку, боксию стіну, бігаю навколо будинку і т. ін.

4. На роботі я звичайно стримуюсь, а вдома буваю нестримним.

5. Інколи я розумію, що викликаю у когось злість, роздратування, але мені важко змінити свою поведінку або я не хочу цього робити.

6. Якщо мені хамлять, я здебільшого стримуюся від різкості.

7. Інколи я щиро признаюся собі: я погана людина.

8. Варто мені розсердитися, як я добиваюся свого від оточуючих.

9. Часто я буваю втягнутим у якесь протидіюче угруповання.

10. Час від часу мене так і тягне посваритися з ким-небудь.

11. Я часто розплачуюсь за свою різкість і грубість.

12. Часто якась дрібниця виводить мене з рівноваги.

13. Розсердившись, я можу вдарити кого-небудь (дитину, партнера і ін.).

14. Відчуваючи приплив люті, я можу розрядитися на якихось неживих предметах (б'ю кулаком по столу, ламаю що-небудь, б'ю посуд і т. ін.).

15. Я дозволяю собі гнів і злість там, де мене ніхто не знає.

16. Я думаю, що мій характер – не подарунок.

17. Якщо хтось із колег погано відізветься про мене, я скажу йому все, що думаю про нього.

18. Бувають хвилини, коли я ненавиджу і зневажаю себе.

19. Щоб примусити себе зробити що-небудь важке і складне, мені інколи слід себе добряче розізлити.

20. Траплялося так, що я був членом поганої компанії (угруповання).

21. Зазвичай, коли я посварюся з ким-небудь, мені стає легше.

22. Деякі люди ображені на мене за мою різкість або злобу.

23. Коли я дуже втомлений, то легко можу розізлитися або вийти з себе.

24. Моя злість зазвичай швидко проходить, якщо той, хто її спричинив, вибачається або визнає свою неправоту.

25. Мені вдається тамувати роздратування та інші напружені стани в активному відпочинку – в спорті, туризмі, культурних заходах тощо.

26. Буває, що я з'ясовую стосунки з продавцем або клерком на підвищених тонах.

27. У мене гострий язик – палець мені в рот не клади.

28. Я зазвичай легко “заводжуся”, коли стикаюся з грубістю, агресивністю чи злістю оточуючих.

29. Багато з того поганого, що сталося зі мною в житті, я, напевно, заслужив.

30. Злість найчастіше допомагає мені в житті.

31. Я часто сварюся в чергах.

32. Інколи мені говорять, що я злюся, але я цього не помічаю.

33. Переживання злості й гніву шкодять моєму здоров'ю.

34. Інколи я починаю злитися без причини.

35. Якщо я розсерджуся, то найчастіше миттєво відходжу.

36. Щоб заспокоїти нервову систему, я часто зумисне починаю займатися якою-небудь справою (читаю, слухаю музику, дивлюся телевізор, займаюся хатніми справами і т. ін.).

37. У транспорті або магазині я буваю більш агресивним, ніж на роботі.
38. Я людина різка або дуже категорична.
39. Якщо хтось буде погано жартувати на мою адресу, я поставлю його на місце.
40. Я часто серджуся на себе з будь-якого приводу.
41. У спілкуванні дома я зумисне надаю своєму обличчю суворий вигляд.
42. Якщо потрібно було б піти на барикади, я б пішов.
43. Зазвичай моя злість дає мені імпульс активності.
44. Трапляється, що я по декілька днів переживаю через наслідки того, що я не міг стриматися від злості.
45. Бувають моменти, коли мені здається, що я всіх ненавиджу.
46. Коли я відчуваю приплив злоби або агресії, то часто йду куди-небудь, щоб нікого не бачити й не чути.
47. Я часто заспокоюю себе тим, що зриваю злість на речах того, хто мене образив.
48. Інколи в транспорті або в черзі я буваю настільки агресивним, що потім мені стає незручно.
49. Я часто буваю неговірким, впертим, неслухняним.
50. Я легко лагоджу з людьми, котрі провокують грубість або злість.
51. Якщо Бог коли-небудь покарає мене за мої гріхи, то це буде заслужено.
52. Щоб вплинути на оточуючих, я часто тільки імітую злість або гнів, але глибоко не переживаю і не відчуваю цих станів.
53. Я взяв би участь у стихійному мітингу протесту, щоб відстоювати разом зі всіма свої щоденні інтереси.
54. Після спалаху гніву, злості я звичайно добре себе почуваю деякий час.

55. Моя роздратованість негативним чином відобразилася на стосунках з близькими або друзями.

Обробка даних. Опитування дозволяє вивести “індекс агресії” з урахуванням 11 параметрів, кожний із яких оцінюється окремо в інтервалі від 0 до 5 балів. За кожну відповідь, яка співпадає з ключем, нараховується 1 бал; чим вища оцінка, тим більше проявляється вимірюваний показник агресивності.

Спонтанність агресії: +1; +12; +23; +34; +45.

Нездатність гальмувати агресію: -2; +13; -24; -35; -46.

Невміння переключати агресію на діяльність або неживі об’єкти: -3; -14; -25; -36; -47.

Анонімна агресія: +4; +15; +26; +37; +48.

Провокація агресії в оточуючих: +5; +16; +27; +38; +49.

Схильність до дзеркальної агресії: -6; +17; +28; +39; -50.

Аутоагресія: +7; +18; +29; +40; +51.

Ритуалізація агресії: +8; +19; +30; +41; +52.

Схильність заряджатися енергією натовпу: +9; +20; +31; +42; +53.

Задоволення від агресії: +10; +21; +32; +43; +54.

Розплата за агресію: +11; +22; +33; +44; +55.

Інтерпретація даних.

Відсутність або дуже низький рівень агресії (від 0 до 8 балів) звичайно свідчить про нещирість відповідей респондента, про його прагнення відповідати соціальній нормі. Такі показники зустрічаються у людей зі зниженою самокритичністю і завищеними домаганнями.

Невисокий рівень агресії (9-20 балів) відзначається у більшості опитаних. Він звичайно буває зумовлений спонтанною агресією і невмінням переключати агресію на діяльність чи неживі об’єкти.

Середній рівень агресії (21-30 балів) звичайно виражається в спонтанності, деякій анонімності і слабкій здатності до гальмування.

Підвищений рівень агресії (від 31 до 40 балів) характеризується показниками розплати, провокації.

Дуже високий рівень (41 і більше балів) пов'язаний із отриманням задоволення від агресії, перейманням агресії натовпу, провокацією агресії в оточуючих.

Додаток 10

Тест “Який Ви керівник?”

Психологічний зміст загальних здібностей управлінської діяльності безпосередньо пов'язаний з ознаками керівника, до яких можна віднести наступні:

- вміння відрізнити головне від другорядного;
- вміння концентрувати сили на прийнятті рішень;
- особистісна воля, відповідальність і вимогливість;
- володіння моделюваннями і оптимальна мобільність у виборі продуктивного варіанта дій;
- раціональна технологічність в управлінні;
- вміння вийти за рамки непродуктивних стереотипів-блокаторів та ін.

Компетентний і ефективний керівник не буде змінювати свій персонал, але завжди допоможе будь-якому співробітнику в нестандартних ситуаціях.

Різні аспекти управлінської діяльності керівника використані та закладені в зміст тесту. Він придатний для визначення самооцінки керівниками основних управлінських здібностей. Для цього необхідно стверджувально або заперечно (“+” чи “—”) дати відповідь на наступні запитання:

1. Чи з бажанням Ви беретесь за вирішення неординарних, нестандартних управлінських завдань?

2. Чи важко Вам було б відмовитись від тих прийомів управління підлеглими, якими Ви користувалися, знаходячись на ступінь нижче?

3. Чи довго Ви надавали перевагу колишній роботі, уже будучи на вищій посаді?

4. Чи намагаєтесь Ви виробити універсальний метод управління, що підходить для більшості ситуацій?

5. Чи вмієте Ви дати повну цілісну оцінку підлеглим керівникам, кваліфікувати їх як сильних, середніх і слабких в питаннях управління?

6. Чи легко Вам вийти за рамки особистісних симпатій чи антипатій у кадрових питаннях?

7. Чи вважаєте Ви, що універсального стилю керівництва нема, а потрібно вміти поєднувати різні стилі в залежності від специфіки управлінської ситуації?

8. Чи стверджуєте Ви, що Вам легше уникнути конфлікту з вищим керівництвом, ніж з нижчим?

9. Чи хотіли б Ви зламати стереотип управління, що склався у вашій установі?

10. Чи часто Ваше перше враження про якість людини як керівника виявляється дійсним?

11. Чи часто Вам приходится пояснювати невдачі в управлінні об'єктивними несприятливими факторами (соціально-економічна незахищеність, нестабільність в роботі, проблеми матеріального забезпечення діяльності і т.д.)?

12. Чи часто Ви відчуваєте, що для ефективної управлінської праці Вам не вистачає часу?

13. Чи вважаєте Ви, що якщо б мали можливість частіше бувати в підлеглих відділах, то ефективність Вашого керівництва значно підвищилась би?

14. Чи надаєте Ви більше повноважень і самостійності в вирішенні питань більш ініціативним і компетентним серед підлеглих Вам керівників?

15. Чи можливо стверджувати, що Вашу управлінську діяльність можна описати схемою, що включає модель, алгоритм, технологію управління?

16. Чи вважаєте Ви, що інтереси роботи постраждають, якщо відмовитися від всіх справ і займатися не менше 1 години вдосконаленням всієї управлінської компетентності?

17. Чи щотижня Ви проводите заняття з підлеглими Вам керівниками з удосконалення їх управлінської діяльності?

18. При прийнятті управлінського рішення Ви не завжди передбачаєте в ньому мотивацію для виконавців?

19. Чи займає професійна діяльність головне місце в усьому устрої Вашої праці?

20. Чи Ви використовуєте варіанти для розвитку продуктивності самореалізації підлеглих керівників в управлінській діяльності?

Таблиця-ключ до тесту

Запитання	Так	Ні	Запитання	Так	Ні
1	1		11		2
2		1	12		1
3		1	13		2
4		2	14	2	
5	2		15	2	
6	1		16		2
7	1		17	2	
8		2	18		2
9	1		19	1	
10	1		20	1	

Інтерпретація результатів.

0-6 – Ваші інтереси знаходяться більшою мірою не у сфері управлінської діяльності. Керувати людьми, швидше за все, не приносить задоволення. Якщо буде можливість змінити вид діяльності, то зробіть цей правильний вибір і не вагайтесь.

7-12 – не можна стверджувати, що Ви ефективний керівник, але у вашому колективі справи йдуть непогано. Хоча докорінних змін і реформ у колективі не треба робити, однак слід більше прислухатися до думки підлеглих. Намагайтесь виявити стереотипи-блокатори ефективного управління, оволодівайте новими підходами в своїй роботі і орієнтуйтеся в її організації на ближчу та подальшу перспективу.

13-18 – Ви можете віднести себе до рівня достатньо сформованого керівника. Для досягнення більш значущих результатів в управлінні необхідно оволодіти сучасною системою управлінської діяльності. Звертайте увагу не лише на власний розвиток, але щоб підлеглі теж оволоділи моделлю і технологією управлінської діяльності. Це позитивно вплине на результат роботи.

19-24 – Ви належите до ефективних керівників. Ви вмієте планувати роботу, послідовно вирішуєте принципові питання, використовуєте потенціал персоналу, не зупиняючись перед тиском і конфліктами. Вам необхідно оволодіти сучасними підходами в управлінні.

25-30 – Ви – сучасний керівник. Ви звертаєте увагу на постійне вдосконалення управління, що допомагає досягти значних результатів.

Комп'ютерний набір: *Роман Бачкур*.

Видавництво та його вихідні дані